

ДРУЧЕК О. М.,
аспірант кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 351.74

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СЕРЕДОВИЩІ ДИТИНИ ЯК ЗАВДАННЯ МІЛІЦІЇ: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ

Стаття присвячена аналізу поняття діяльності міліції щодо профілактики правопорушень у середовищі дитини. Шляхом розкриття змісту даної діяльності визначено її специфіку. Обґрунтовано необхідність розширення кола суб'єктів профілактичного впливу на осіб та колективи, що складають поняття «середовище дитини». Сформульовано конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності профілактики.

Ключові слова: дитина, середовище дитини, профілактика, правопорушення, злочин, міліція, діяльність.

Стаття посвящена аналізу поняття деятельности милиции по профилактике правонарушений в среде ребенка. Путем раскрытия содержания данной деятельности определена её специфика. Обоснована необходимость расширения круга субъектов профилактического воздействия на лиц и коллективы, которые составляют понятие «среда ребенка». Сформулированы конкретные предложения по повышению эффективности профилактики.

Ключевые слова: ребенок, среда ребенка, профилактика, правонарушение, преступление, милиция, деятельность.

The article is devoted to analysis of the concept of the activity of police on crime prevention in the environment of the child. Through the disclosure of the contents of this activity are determined by the specifics. The necessity of expansion of a circle of subjects of preventive impact on individuals and groups that make up the term «environment of the child». Formulated concrete proposals to improve its efficiency.

Key words: child, the environment of the child, prevention, delinquency, crime, police activities.

Вступ. Важливою гарантією забезпечення захисту інтересів суспільства і держави від правопорушень у сучасних умовах є ефективна діяльність правоохоронних органів щодо їх попередження. Зокрема, це стосується і поведінки дітей. В Україні близько двадцяти відсотків населення складають особи віком до 18 років, які за міжнародними нормами вважаються дітьми. Під час здійсненні соціально-економічних реформ органи державної влади та місцевого самоврядування, на жаль, не дбають про якнайкращий захист юних громадян. Складна внутрішньополітична обстановка в країні останнім часом негативно відбивається на становищі більшості українських сімей, сприяє послабленню механізмів забезпечення прав дітей, різного роду девіаціям у поведінці суб'єктів, що складають соціальне середовище дитини. Міліція України, одним із завдань якої є профілактика правопорушень, нині змушена зосередитися над розв'язанням проблем, що перебувають в іншій площині суспільних відносин. Як показали останні події, правоохоронна система конче потребує глобального реформування, переформатування напрямів діяльності, тому особливої цінності набувають науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо визначення найоптимальніших форм і методів її роботи, зокрема, профілактичної. Водночас зростання кількості правопорушень та злочинів, скоєних дітьми, за участю дітей та стосовно дітей, викликає занепокоєння та зумовлює пошук ефективних шляхів протидії цій ситуації. Ключову роль тут покликані відігравати профілактичні заходи, бо, як наголошується багатьма науковцями, саме попередження є найефективнішим і найгуманнішим способом боротьби з правопорушеннями та девіантною поведінкою [1; 2; 3; 4].

Проблемам протидії органів внутрішніх справ правопорушенням, пов'язаних з дітьми, присвячено чимало наукових робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Г. Аванесова, О. Андреева, І. Багаденко, О. Бандурки, І. Голосніченка, І. Горобець, Л. Давиденка, І. Данышина, М. Дорогих,

Є. Додіна, Ю. Завгородньої, Я. Кондратьєва, В. Кудрявцева, Н. Лесько, Г. Міньковського, Т. Обиденової, О. Остапенко, С. Поволоцької та ін. Не ставлячи під сумнів безумовну теоретичну та практичну значущість результатів праці згаданих науковців, зауважимо, що у роботах здебільшого помітний доволі вузький підхід до питання про «адресатів» профілактичних заходів: суб'єктами виховного впливу в теорії, в різного роду регламентуючих документах, і, відповідно, на практиці найчастіше визнаються різні категорії дітей (за застарілою термінологією – неповнолітніх). Проте однією із соціальних характеристик дитини є її несаможиттєвість, вразливість, залежність від оточення, у якому вона перебуває. Формування особистості дитини залежить передусім від людей, з якими вона тісно пов'язана, від котрих переймає модель соціальної поведінки. Тому будь-який виховний вплив на саму дитину неможливий без впливу на її родинне, соціальне середовище. Зокрема, це стосується і профілактичного впливу. Таким чином, наголошуємо на необхідності розширеного підходу до визначення елементів системи суб'єктів превентивних заходів, які з метою недопущення правопорушень мають здійснювати органи внутрішніх справ України. Суб'єктами такої профілактики мають бути не тільки діти, що перебувають у конфлікті з законом, а й інші особи, що складають поняття «середовище дитини».

Постановка завдання. Таким чином, актуальність даної статті обумовлена існуючими потребами юридичної науки і правоохоронної практики. Теоретичне і практичне значення роботи полягає в тому, що сформульовані висновки і узагальнення розширюють і доповнюють теорію профілактики у цілому та такого її виду, як профілактика, здійснювана органами внутрішніх справ, зокрема. Метою статті є висвітлення результатів досліджень автора, присвячених питанню здійснення одного із завдань міліції України – профілактики правопорушень у дитячому середовищі. Для досягнення поставленої мети планується вирішити такі основні завдання: дати визначення поняттям «середовище дитини», «профілактика правопорушень у середовищі дитини»; розкрити зміст діяльності міліції, направленої на попередження правопорушень у середовищі дитини; сформулювати пропозиції щодо удосконалення даного виду діяльності.

Результати дослідження. Проблема формування законслухняної поведінки молодого покоління має загальносуспільне значення, оскільки від її розв'язання залежить духовне і моральне майбуття суспільства і держави. Водночас одним із негативних явищ сучасного життя є високий рівень правопорушень у середовищі дітей. За офіційними даними впродовж 2013 року неповнолітніми або за їх участю скоєно 14 238 правопорушень, за які було засуджено 20 104 особи. Коефіцієнт судимості неповнолітніх складає 66 осіб на 10 тис населення у віці від 14 до 18 років. У структурі правопорушень понад дві третини складають суспільно небезпечні правопорушення, зокрема злочини. Стосовно дітей учинено 9 677 злочинів, зокрема, 2 885 – тяжких і особливо тяжких. Від протиправних діянь потерпіло 10 590 дітей, зокрема 2 967 малолітніх. Особливістю криміногенної ситуації у підлітковому середовищі є зміна її структури в бік зростання правопорушень, пов'язаних з незаконним заволодінням майном. Найпоширенішими з них залишаються крадіжки (66%). Станом на кінець 2013 року на обліку у підрозділах кримінальної міліції у справах дітей перебуває 14 213 дітей, з них 1 830 дітей, схильних до вживання алкоголю, 887 – до вживання наркотиків. Понад 40% засуджених дітей на момент скоєння правопорушень перебували поза контролем суспільства (не навчалися і не працювали) [5]. У науковій літературі також відмічається наступне: тенденція до зростання організованості дитячої злочинності; пришвидшення процесів «рекрутування» дітей до лав дорослих злочинців; збільшення кількості повторних правопорушень; «змолодшення» віку підліткової злочинності та ін. Водночас позитивною тенденцією є зменшення кількості правопорушень, вчинених дітьми (на 14% у порівнянні з 2012 р). Вивчення питання про причини вчинення дітьми правопорушень дозволяє виділити, зокрема, два аспекти: загально-соціальний (загальні умови економічного і соціального розвитку суспільства; рівень моральності, правової культури; проблеми, пов'язані з нестабільністю суспільно-політичного життя) та особистісний (недостатній життєвий досвід; схильність до наслідування поведінки дорослих; намагання звільнитися від батьківської опіки; правовий нігілізм; недостатній рівень самокритичності; хибна оцінка складних життєвих ситуацій; вживання алкоголю та наркотиків та ін.) [6; 7; 8]. Специфічними чинниками, на нашу думку, є також негативний вплив середовища, у якому перебуває дитина, та недостатній рівень виховної/ профілактичної роботи, що здійснюється соціальними і державними інститутами, зокрема правоохоронними органами.

Новітньою традицією юридичної науки, зокрема ювеналістики, є використання поняття «середовище дитини», яке хоч і не належить до юридичних категорій, проте має соціальний, антропометричний вимір і цікавить правників у контексті чинників, що впливають на правосвідомість суб'єкта (тут і далі йдеться про соціальне середовище дитини). Термін «середовище» є доволі універсальним, не має однозначного тлумачення і визначається дослідниками по-різному. У найширшому розумінні соціальне середовище – це сукупність соціальних умов життєдіяльності людини (сфери суспільного життя, соціальні інститути, соціальні групи), що впливають на її свідомість та поведінку [11, с. 25]. Питання ролі і впливу середовища на соціальну адаптацію особистості належать до сфери вивчення педагогіки, соціології, соціальної психології, соціальної педагогіки і лише побіжно – юриспруденції. В пло-

щині названих наук сформульовано тезу, що саме середовище формує світ дитини як «світ людини», а оточуючі люди й людські спільноти (організації, колективи) створюють навколоособистісний «виховний простір», вбирають та асимілюють (або конфронтують) духовно-моральну сутність дитини. Так, Л. Куликова розглядає середовище [дитини] як сукупність природно-соціальних умов розвитку зростаючої людини: воно виступає джерелом потенцій її особистісного росту, творцем соціальних стандартів і ціннісних еталонів; полем самореалізації особистості, ареною розвитку її індивідуального досвіду й оформлення ідентичності [12, с. 191]. Враховуючи домінанту саме виховної функції, найчастіше середовище дитини позиціонується як «виховне середовище». На думку сучасного соціального педагога Т. Алексенко, це середовище безпосереднього та опосередкованого впливу на дитину на мікрорівні; сукупність об'єктивних факторів, що утворює умови життєдіяльності особистості, передача їй культурно-історичного досвіду впливає на формування її соціально-адаптаційних можливостей, на процес самореалізації [13, с. 95-96]. Аналізуючи системні зв'язки дитини з оточуючою дійсністю, науковці виокремлюють низку мікросистем, які на неї впливають. Так, Т. Новикова до них відносить, зокрема, сім'ю, трудові колективи дорослих, вулицю, аудіовізуальне середовище, предметно-естетичне середовище [14]. Дослідник Б. Алмазов виділяє три виховні середовища: сім'ю, організований колектив навчального закладу, середовище неформального спілкування [15, с. 48-49]. Узагальнення наведених та інших позицій дає можливість припустити, що елементами мікросередовища дитини, які мають зазнавати профілактичного впливу з метою недопущення правопорушень, є батьки чи особи, які їх замінюють; члени сім'ї, родичі, з якими дитина проживає; дитячі та дорослі колективи державних та недержавних закладів освіти та виховання; сусідське оточення; громадські організації; особи, що складають категорії формального та неформального спілкування дитини.

Практично всі проаналізовані праці у тому чи іншому формулюванні містять соціально-правовий постулат: кримінальне переслідування та покарання за визначенням не можуть бути достатніми й ефективними заходами протидії протиправній поведінці молоді; ключова роль у цьому процесі належить засобам превенції. Контекст даного дослідження вимагає перш за все з'ясування сутності поняття «профілактика [правопорушень]». Зауважимо, що понятійний та дослідницький апарат теорії профілактики правопорушень найбільш повно розроблений в межах теорії боротьби зі злочинністю вченими-кримінологами. Також зауважимо, що попри широкий обіг терміну у соціальній і науковій сфері дотепер відсутнє його єдине розуміння. В якості аналогів на позначення антидії відносно правопорушень використовуються, зокрема, поняття «попередження», «превенція», «запобігання», «відвернення», «призупинення», «припинення», «усунення», «протидія», «боротьба [з правопорушеннями]». Причому, на думку деяких вчених, яку ми підтримуємо, поняття боротьби з правопорушенням є складним, багаторівневим; воно вбирає інші, які є його елементами (рівнями) [10, с. 235]. Неоднозначно вирішується і питання про співвідношення двох найбільш часто вживаних термінів «профілактика» і «попередження»: переважає точка зору, згідно якої «попередження» і «профілактика» співвідносяться як ціле і частина, водночас «запобігання» за змістом є ширшим, а «боротьба із злочинами» – базовим поняттям. Слушною, особливо з огляду на поступову уніфікацію нормативної бази України і Європи у галузі співробітництва правоохоронних органів, здається думка про доцільність запровадження на нормативному рівні терміну «превенція» (лат. prevention), який об'єднує більшість зазначених вище понять [9, с. 272]. Водночас традицією національного законодавства залишається використання здебільшого терміну «попередження», а вітчизняної юридичної науки – терміну «профілактика». Відтак виникає потреба у розкритті їхнього змісту та формуванні на їх основі поняття «профілактика правопорушень у середовищі дитини».

У літературі існує багато варіантів визначень поняття «профілактика правопорушень». Аналіз свідчить, що в основу змістової конструкції покладається різне розуміння, як-то: науково-обґрунтований комплекс заходів впливу на негативні фактори, що сприяють викоріненню злочинності; категорія, що позначає систему передумов ліквідації злочинності; соціально-правовий процес, що знижує, обмежує, ліквідує причину злочинів і правопорушень; особливий вид соціального управління, що має забезпечити безпеку охоронюваних правом цінностей; складний комплекс різноманітних заходів попереджувального впливу; система різноманітних видів діяльності і заходів спеціально визначених суб'єктів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень, їх припинення та притягнення винних до відповідальності. Як бачимо, профілактику (попередження) розуміють і як явище, і як категорію, і як процес. Нормативне визначення попередження (профілактики) існує у статтях Закону «Про попередження насильства в сім'ї», де під попередженням розуміється «система ... заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, ... притягнення до відповідальності осіб, винних у його вчиненні, а також ... реабілітація жертв насильства». Якщо розглядати наведені конструкції як єдине ціле, можна виділити спільне, що їх об'єднує: профілактика (попередження) правопорушень – це діяльність (процес) втілення в життя комплексу заходів, спрямованих на викорінення указанного явища, а також причин і умов,

що його породжують. Виходячи із зазначеного, пропонуємо таке визначення поняття діяльності міліції щодо профілактики правопорушень у середовищі дитини: *це діяльність уповноваженого суб'єкта (підрозділів і служб міліції), спрямована на виявлення і усунення причин та умов вчинення дитиною та особами, що складають її соціальне середовище, правопорушень, а також припинення таких правопорушень, притягнення винних до відповідальності, здійснення позитивного впливу на поведінку цільової аудиторії.*

Ключовими елементами у сформульованому понятті, як уявляється, є наступні: здійснення заходів превентивного характеру спеціально уповноваженим органом – підрозділами і службами міліції; спрямованість на усунення причин і умов, які сприяють деліктній поведінці; поширення превенції не лише на дитину, а і на осіб, що складають її соціальне середовище; комплексність і системність заходів, їх виховний і відновлюваний характер.

Профілактична діяльність міліції у середовищі дитини має свою специфіку, обумовлену ексклюзивністю елементів, що складають дане поняття як цілісну систему. До основних елементів останньої пропонується віднести: об'єкт, суб'єкт, види, форми, методи, цілі та принципи. *Об'єктом* даного виду профілактики є діти, а також особи і колективи, що складають поняття «середовище дитини». *Суб'єктом* є відповідні підрозділи і служби міліції, причому розширення кола реципієнтів профілактики покладає обов'язок здійснення даної функції і на підрозділи і служби, які раніше не наділяли компетенцією у зазначеній сфері. Йдеться, зокрема, про міліцію громадської безпеки (передовсім службу дільничних інспекторів міліції), кримінальний розшук, державну автоінспекцію, які мають тісно співпрацювати із кримінальною міліцією у справах дітей, що була і залишається основним суб'єктом владних повноважень у зазначеній сфері. За видами профілактика традиційно поділяється на загальну (охоплюється широке коло осіб, суспільство в цілому), метою якої є подолання загальних причин негативних явищ; спеціальну, спрямовану на групи дітей і осіб з їх середовища, що збільшують ризик виникнення та загострення проблеми, її метою є нівелювання ризиків, що можуть спричинити правопорушення; індивідуальну, спрямовану на конкретну особу, метою якої є подолання специфічних для особи чинників проблем. Відмінності у меті об'єктивно обумовлені специфікою цільових аудиторій, основною ж *ціллю* профілактичних заходів, як уявляється, є виключення правопорушень і злочинів із середовища перебування дитини. Проміжними цілями системи профілактики правопорушень у середовищі дитини слушно називають наступні: виявлення та усунення причин та умов здійснення правопорушень; корекцію особи дитини, що перебуває у конфлікті з законом; обмеження дії негативних соціальних явищ та процесів, які не є причинами вчинення правопорушень, але взаємопов'язані з ними; нейтралізацію негативного впливу мікросередовища на формування особи дитини та на мотивацію її поведінки [8]. Вивчення питання про методи здійснення даного виду профілактичної діяльності у підсумку дозволяє до переліку віднести такі: переконання, заохочення, виховання, допомогу, вплив на середовище дитини, примус. Ми підтримуємо точку зору, що превенційна робота у середовищі дитини має здійснюватися з урахуванням системи *принципів* загального і специфічного характеру, зокрема законності, гласності, демократизму, гуманізму, науковості, прогнозування, координації, системності, комплексності, доцільності [3; 8].

Аналіз фахових праць дозволив дійти висновку, що для досягнення цілі важливим є обрання правильних стратегій і моделі профілактики. *Стратегії профілактики* – це загальні підходи до визначення основних цілей профілактики певної проблеми і шляхів їх досягнення [11, с. 276]. *Моделі профілактики* на основі певних наукових чи побутових уявлень щодо природи проблеми (негативного явища) визначають мету, зміст і методи її попередження [15, с. 20]. Одним із успішних проєктів, перші результати якого позитивно оцінюються фахівцями (зменшення рівня правопорушень на 6,7%) [16], є започаткований 2009 р. у чотирьох громадах України (містах Вінниці, Жмеринці, Івано-Франківську та Дарницькому районі м. Києва) пілотний проєкт «Стратегії міліції щодо профілактики злочинності неповнолітніх в Україні». Його метою було визначено зниження підліткової злочинності шляхом формування безпечного середовища, впровадження в роботу процедур відновного правосуддя. Суттю проєкту стало запровадження трирівневої моделі профілактики підліткової злочинності. Метою *первинного рівня* профілактики є формування у середовищі дитини свідомої відмови від негативних звичок та асоціальної поведінки; його змістом є надання інформації про наслідки вчинення правопорушень, роз'яснення правових норм, формування здорового способу життя, створення умов для самореалізації підлітків у різних видах діяльності. Метою *вторинної профілактики* є обмеження поширення певних негативних явищ, що мають місце у суспільстві чи окремій соціальній групі; змістом – проведення профілактичних заходів із дітьми, які перебувають на обліках у КМСД (груп ризику). *Рівень третинної профілактики* – це робота з дітьми, які потребують індивідуального підходу, перебувають на профілактичних обліках, мета якої – попередження рецидиву. В цілому дана модель спрямована на розуміння дитиною-правопорушником своєї протиправної поведінки і відшкодування заподіяної внаслідок злочину шкоди, застосування альтернативних примусу методів покарання, відновних та медіаційних

процедур. Наразі позитивний досвід запровадження даної моделі вивчається на предмет доцільності запровадження в інших регіонах.

Висновки. Зазначене вище дозволяє припустити, що арсенал існуючих засобів впливу, що використовуються підрозділами і службами міліції з метою превенції правопорушень у середовищі дитини, не є наразі ефективним інструментом протидії девіаціям поведінки. Удосконалення системи профілактики має враховувати організаційні, кадрові, фінансові та інші можливості органів внутрішніх справ, а також ресурси систем соціального та правового захисту громадян, вітчизняний та зарубіжний досвід педагогічної, психологічної, правовиховної роботи з дітьми, що перебувають у конфлікті з законом, та їх оточенням. Для виправлення ситуації, на нашу думку, необхідно здійснити заходи практичного характеру, зокрема, прийняти єдиний нормативно-правовий акт – Закон «Про профілактику правопорушень в Україні», який містив би загальні напрями, форми, методи профілактичної діяльності, коло суб'єктів її здійснення, їх правовий статус, сферу діяльності, критерії оцінки ефективності роботи; для координації дій органів і служб, завданням яких є здійснення профілактики, необхідно впровадити відповідні координаційні ради, у коло повноважень яких входила б організація взаємодії соціальних служб, міліції та школи щодо превенції правопорушень у середовищі дитини; розробити та прийняти відповідну до потреб сьогодення інструкцію для кожної служби міліції з питань організації і здійснення профілактики у середовищі дитини; розглянути можливість спеціалізації вищих навчальних закладів МВС України з підготовки кадрів, які необхідні для профілактичної роботи у відповідних органах і службах; активізувати роботу щодо створення при органах внутрішніх справ т. зв. «зелених кімнат», основною метою функціонування яких є поліпшення захисту прав дітей, що потрапили у складні життєві обставини. З урахуванням викладеного основним напрямком подальших наукових теоретичних досліджень, на нашу думку, має стати організація та зміст оптимальних моделей профілактики правопорушень у середовищі дитини, як загальносоціальних, так і тих, що їх мають реалізовувати підрозділи і служби міліції.

Список використаних джерел:

1. Лазаренко О. Профілактика девіантної поведінки підлітків у діяльності органів внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Лазаренко О. ; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К., 2012. – 19 с.
2. Лесько Н. Адміністративно-правова діяльність органів і служб у справах дітей щодо профілактики правопорушень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Лесько Н. – Львів ; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2013. – 19 с.
3. Мотунова Н. Кримінальна міліція у справах дітей як суб'єкт профілактики правопорушень серед неповнолітніх // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Пед. науки». – 2012. – № 19. – Ч. 2. – С. 175–184.
4. Лихолоб В. Правовое и нравственное предупреждение преступности ОВД : [учебное пособие] / Лихолоб В. – К. : Академия МВД Украины, 1992. – 119 с.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/img/.../lmo_1_9_96_2013.d.
6. Морозова Р. Правовые и организационные основы защиты прав несовершеннолетних в деятельности милиции общественной безопасности : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 / Морозова Р. – М., 2001. – 189 с.
7. Обыденова Т. Административно-правовое регулирование деятельности органов внутренних дел по предупреждению и пресечению правонарушений, совершаемых несовершеннолетними : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 / Обыденова Т. – М., 2004. – 168 с.
8. ПОВОЛОЦЬКА С. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень серед неповнолітніх (адміністративно-управлінське дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / ПОВОЛОЦЬКА С. – Харків, 2005. – 204 с.
9. Ведерникова О. Теория и практика борьбы с преступностью в Великобритании. – М. : Российская криминологическая ассоциация, 2001. – 331 с.
10. Аванесов Г. Криминология / Аванесов Г. – М., 1984. – 268 с.
11. Соціальна педагогіка: теорії і технології : підруч. [для студ. вищ. навч. закладів] / [Алексєєнко Т., Басюк Т., Безпалько О. та ін.] : за ред. Зверєвої І. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
12. Куликова Л. Проблемы саморазвития личности / Куликова Л. – Хабаровск : Изд-во ХГРУ, 1997. – 315 с.
13. Алексєєнко Т. Виховне середовище // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. Кремень В. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.
14. Новикова Л. Школа и среда / Новикова Л. – М. : Знание, 1985. – 80 с.
15. Алмазов Б. Психическая средовая дезадаптация несовершеннолетних / Алмазов Б. – Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1986. – 151 с.

16. Лютий В. Соціальна профілактика негативних явищ у дитячому і молодіжному середовищі : навч. посіб. / Лютий В. – К. : Академія праці і соціальних відносин ФПУ, 2004. – 59 с.

17. Широкий Ю. Завдання кримінальної міліції у справах дітей у реалізації трирівневої моделі правопорушень профілактики серед дітей // Матеріали конференції «Профілактика правопорушень серед дітей та молоді». – 2009. – № 3–4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/03-04\(14\)/03-Aktualna_tema/140304.pdf](http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/03-04(14)/03-Aktualna_tema/140304.pdf)

КАЗАЧУК І. В.,
помічник судді
(Київський апеляційний адміністративний суд)

УДК 342.95

ПОНЯТТЯ ДОКАЗІВ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті запропонований теоретичний підхід до визначення поняття доказів в адміністративно-деліктному процесі з урахуванням положень адміністративного процесу та положень інших галузей процесуального права щодо вказаного поняття. Грунтуючись на узагальненнях вчених в світлі реформування кримінального процесуального законодавства, запропоновані окремі зміни до нормативного визначення поняття доказів, сформульованого в Кодексі України про адміністративні правопорушення, зокрема, щодо необхідності вказівки в ньому на наявність процесуальної діяльності уповноважених органів (посадових осіб) у вигляді доказування.

Ключові слова: адміністративно-деліктний процес, адміністративний делікт, кримінальний проступок, докази, фактичні дані, відомості про факти, доказування.

В статье предложен теоретический подход к определению понятия доказательств в административно-деликтном процессе с учетом положений административного процесса и положений других отраслей процессуального права по указанному понятию. Основываясь на обобщениях ученых в свете реформирования уголовного процессуального законодательства, предложены отдельные изменения в нормативном определении понятия доказательств, сформулированного в Кодексе Украины об административных правонарушениях, в частности, о необходимости указания в нем на наличие процессуальной деятельности уполномоченных органов (должностных лиц) в виде доказывания.

Ключевые слова: административно-деликтный процесс, административный деликт, уголовный проступок, доказательства, фактические данные, сведения о фактах, доказывания.

This article presents a theoretical approach to the definition of evidence in administrative process, subject to the provisions of the administrative process and other areas of procedural law on the specified term. Based on a synthesis of scientists of the reform of the criminal procedure law, proposed some changes to the regulatory definition of evidence set forth in the Code of Ukraine on Administrative Offences, in particular, on the need for guidance in it for the procedural activities of the competent authorities (officials) as proof.

Key words: administrative tort process administrative offense, criminal offense, factual data, information about the facts, evidence.

Вступ. Забезпечення дотримання прав та свобод громадян в межах адміністративних правовідносин можливе лише за умови чітко визначених правовими нормами підстав та порядку притягнення осіб, винних у вчиненні адміністративного делікту, до відповідальності. У зв'язку із цим питання розвитку та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють зазначені правовідносини, завжди перебували в полі зору як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Разом із тим варто відмітити, що одним із основних джерел адміністративно-процесуального права, зокрема адміністративно-деліктного процесу, нині залишається Кодекс України про адміністративні правопорушення [6] (далі – КУпАП), який діяв ще

